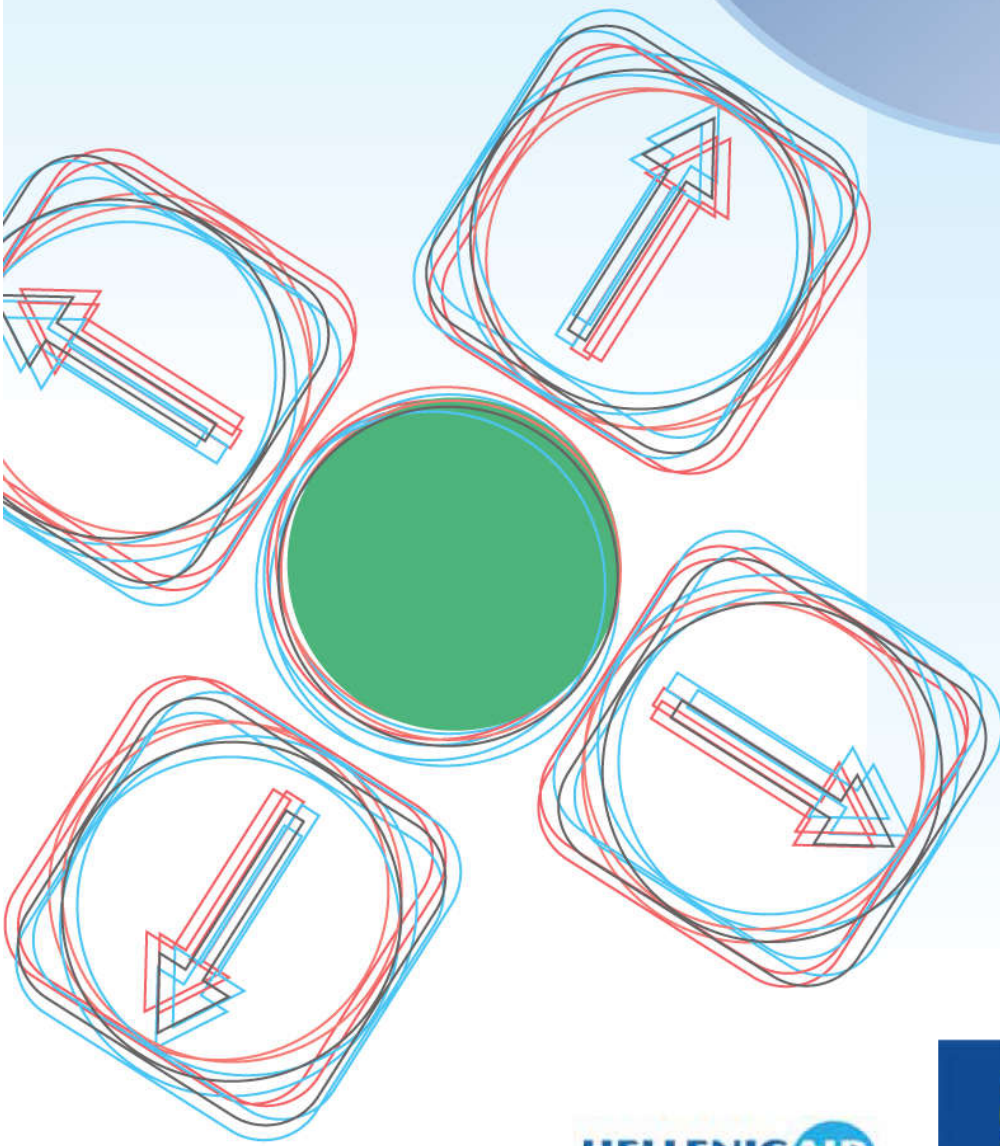

COMPASS

Ένα Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης
στα Ανθρώπινα Δικαιώματα
για νέους/νέες

α Ξε το αΙΧΝ Δι

“Η ζωή είναι σαν μια παρτίδα, στην οποία ο Θεός ανακατεύει τα χαρτιά, ο διάβολος τα μοιράζει και εμείς πρέπει να παίζουμε «τα καλά χαρτιά»”. Γιουγκοσλαβική παροιμία

Θεματικές ενότητες	Αθλητισμός, Ειρήνη και βία, Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος Ομάδας	8-15
Διάρκεια	45 λεπτά
Επισκόπηση	Πρόκειται για μια προσομοίωση. Οι άνθρωποι παίζουν ένα γνωστό, αλλά απλό παιχνίδι, π.χ. ένα παιχνίδι με χαρτιά ή επιτραπέζιο. Αλλά δεν παίζουν όλοι οι παίκτες το παιχνίδι σύμφωνα με τους κανόνες. Εξετάζει ζητήματα που σχετίζονται με διαφωνίες και συγκρούσεις και επίλυση συγκρούσεων.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	<ul style="list-style-type: none"> • Το δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες της λήψης απόφασης. • Ισότητα στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα. • Το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη βάσει νόμου.
Σκοποί	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύξει τις ικανότητες προσδιορισμού του εκάστοτε προβλήματος και της ρίζας του. • Να αναπτύξει δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων. • Να προωθήσει τη συμμετοχή, τη συνεργασία και τον σεβασμό προς τους άλλους.
Υλικά	<ul style="list-style-type: none"> • Ένα πακέτο τυποποιημένων καρτών παιχνιδιού ή άλλες κάρτες, π.χ., του παιχνιδιού «UNO». • Κάρτες ρόλων.
Προετοιμασία	<ul style="list-style-type: none"> • Διαβάστε τις πληροφορίες που δίνονται παρακάτω σχετικά με την επίλυση συγκρούσεων και αποκτήστε σαφή εικόνα της διαδικασίας. • Βρείτε το κατάλληλο παιχνίδι. Πρέπει να είναι απλό και ευπροσάρμοστο, έτσι ώστε να μπορεί να παιχτεί σε περίπου 20 λεπτά. Θα μπορούσε να είναι παιχνίδι με χαρτιά, λ.χ. ξερή ή αγωγία ή επιτραπέζιο, όπως φιδάκι. Επιλέξτε ένα παιχνίδι που μπορεί να παιχτεί από ένα ελάχιστο αριθμό 8 ατόμων και στο οποίο μπορεί κανείς να κάνει «ζαβολιές», να κλέψει. • Κάντε ένα αντίγραφο από κάθε κάρτα ρόλου, είτε χειρόγραφο είτε με φωτοτυπικό μηχάνημα. • Επιλέξτε μυστικά τέσσερα άτομα, ένα κάθε φορά, που θα αναλάβουν ειδικό ρόλο κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Δώστε τους την κάρτα του ρόλου τους, ζητήστε να κρατήσουν μυστικό τον ρόλο αυτό και εξηγήστε τους την προσομοίωση. Κάντε τις συνεννοήσεις με τον καθέναν/μιά ξεχωριστά.

Οδηγίες

1. Καλέστε τα μέλη της ομάδας να συμμετάσχουν στο παιχνίδι (σε αυτό που έχετε επιλέξει!).

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΕΙΡΗΝΗ & ΒΙΑ

ΓΕΝ. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ

ΕΠΙΠΕΔΟ 3

ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ

8-15

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

45 ΛΕΠΤΑ

2. Σιγουρευτείτε ότι όλοι/ες γνωρίζουν τους γενικούς κανόνες του παιχνιδιού και, αν όχι, εξηγήστε τους εν συντομία (μπορείτε να είστε και λιγάκι ασαφείς...). Εάν η ομάδα είναι μεγάλη, χωρίστε την σε υποομάδες και οργανώστε διάφορα παιχνίδια (σε αυτή την περίπτωση θα χρειαστείτε βοηθούς).
3. Αρχίστε το παιχνίδι και αφήστε το να εξελιχθεί όσο το δυνατό περισσότερο. (Αφήστε τους παίκτες να καταλάβουν μόνοι τους τι συμβαίνει και να αναπτύξουν διαδικασίες διαιτησίας οι ίδιοι. Θα πρέπει να επέμβετε μόνον αν δεν παίρνουν πρωτοβουλίες ή αν τα πνεύματα οξυνθούν πολύ. Τότε, θα πρέπει να επέμβετε, αλλά με όσο το δυνατόν πιο διακριτικό τρόπο και, κατά προτίμηση, μεταξύ δυο διαδοχικών γύρων του παιχνιδιού).
4. Αφού τελειώσει το παιχνίδι, δώστε χρόνο στα μέλη της ομάδας να ηρεμήσουν και να βγουν από τον ρόλο τους προτού προχωρήσετε στην ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και αξιολόγηση

Μέχρις εδώ, κατά τη διάρκεια των διάφορων προσπαθειών συμφιλίωσης, λογικά, ήδη θα έχει γίνει πολλή συζήτηση. Τώρα, δώστε χρόνο στους/τις συμμετέχοντες/ουσες να μιλήσουν για το πώς αισθάνονται για τη δραστηριότητα και τι έμαθαν για τη μεσολάβηση και τη διαδικασία της επίλυσης συγκρούσεων.

- Διασκέδασαν με τη δραστηριότητα; Τι συνέβη κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού;
- Τέσσερις άνθρωποι είχαν ειδικούς ρόλους: Ποιοι ήταν αυτοί και ποιοι ήταν οι ρόλοι τους;
- Με ποιαν αφορμή αναστατώθηκε για πρώτη φορά το παιχνίδι; Ζητήστε από κάθε παίκτη/τρια να πει τι παρατήρησε και τι έκανε.
- Πώς προέκυψαν οι ιδέες που βοήθησαν στην επίλυση των συγκρούσεων; Και πώς εφαρμόστηκαν;
- Προκάλεσε εκνευρισμό το ότι ο/η διευκολυντής/τρια της δραστηριότητας προσπάθησε να μεσολαβήσει μεταξύ των πλευρών, αντί απλώς να «πατήσει πόδι» και να πει πώς πρέπει να παιχτεί το παιχνίδι;
- Μπορούν οι συμμετέχοντες/ουσες να προσδιορίσουν τα βήματα της διαδικασίας επίλυσης συγκρούσεων;
- Στην πραγματική ζωή, ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της προσπάθειας για την επίλυση των συγκρούσεων και των προβλημάτων μέσω διαπραγμάτευσης και διαιτησίας παρά μέσω διαταγών;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Εάν οι ίδιοι οι παίκτες/τριες προσπαθούν να αναπτύξουν τρόπους επίλυσης των συγκρούσεων, επιτρέψτε τους να το κάνουν, με όσο το δυνατόν λιγότερη παρέμβαση από μέρος σας! Τελικός στόχος της δραστηριότητας είναι οι συμμετέχοντες/ουσες να αναπτύξουν δεξιότητες μόνοι τους. Εάν αυτό συμβεί, τότε φροντίστε να αξιολογήσετε τις προσεγγίσεις τους κατά τη διάρκεια της ανασκόπησης.

Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, προσπαθήστε να καθοδηγήσετε τα μέλη της ομάδας να βρουν διαδικασίες και λύσεις λαμβάνοντας υπόψη τη «διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων», ή «διαπραγμάτευση» όπως ονομάζεται μερικές φορές. Υπάρχουν τρία κύρια στάδια:

1. Αποκτήστε εικόνα της σύγκρουσης
 - Μην επιχειρηματολογήσετε υπέρ της μιας ή της άλλης θέσης (Σε αυτή την περίπτωση, μην εκφράσετε γνώμη για το ποιος έχει δίκιο και ποιος όχι).
 - Προσδιορίστε το πρόβλημα (διευκρινίστε τι συνέβη).
 - Διαχωρίστε το πρόσωπο από το πρόβλημα. (Μην επιτρέψετε να ακουστούν προσβλητικά πράγματα εναντίον προσώπων, αλλά προσπαθήστε να εστιάσετε στη συμπεριφορά που δημιουργεί το πρόβλημα).
2. Εντοπίστε αυτό που είναι άδικο και προβληματικό και βρείτε τις πιθανές λύσεις
 - Εστιάστε στα συμφέροντα των αντιτιθέμενων πλευρών, όχι στις θέσεις τους. Δηλαδή, επιδιώξτε να βρεθεί κοινό έδαφος. (Θέλουν οι πλευρές να συνεχιστεί το παιχνίδι ή όχι;)
 - Αναζητήστε τις λύσεις εκείνες που συνεπάγονται κέρδος και για τις δυο (ή περισσότερες) αντιτιθέμενες πλευρές. Προτείνετε τις λύσεις που είναι δίκαιες και

ικανοποιητικές για όλους (π.χ., παίξτε ξανά την τελευταία παρτίδα. Ρωτήστε τους παίκτες: Θα τους βοηθούσε να διευκρινιστούν οι κανόνες μια ακόμη φορά; Θα έπρεπε να γίνει μια συζήτηση γι' αυτό; Θα έπρεπε να οριστούν ποινές για τους παραβάτες των κανόνων; Άλλες ιδέες;).

3. Εφαρμόστε τις κατάλληλες λύσεις

- Επιμείνετε στα αντικειμενικά δεδομένα και στις αντικειμενικές παραμέτρους. (Σε αυτή την περίπτωση προσδιορίστε εκ νέου τους κανόνες και τις ποινές).
- Συμμετοχή. Εξασφαλίστε ότι τα αντιπαρατιθέμενα μέρη συμμετέχουν και αναλαμβάνουν τις ευθύνες για τα προβλήματα που έχουν ανακύψει. Οι λύσεις που επιβάλλονται αναγκαστικά, είναι λιγότερο πιθανό να φέρουν αποτελέσματα και είναι πολύ καλύτερο οι συμμετέχοντες/ουσες να επεξεργαστούν δικές τους λύσεις, αμοιβαία αποδεκτές.

Έχετε υπόψη σας επίσης ότι, αν και στη διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων τα στάδια που ακολουθούνται είναι τα τρία προαναφερθέντα, εν τούτοις στην πράξη αυτά δεν είναι δυνατό να διαχωριστούν τελείως. Φυσικά και μπορεί να υπάρχει αλληλοεπικάλυψη!

Μην ανησυχείτε για το επίπεδο των δεξιοτήτων σας γι' αυτήν τη δραστηριότητα: Δεν είναι απαραίτητο να έχει κανείς πτυχίο στην επίλυση συγκρούσεων, ούτε να είναι ικανός να λύνει κάθε σύγκρουση για να παίξει ρόλο οργανωτικό στη δραστηριότητα! Για να αναπτύξετε τις δεξιότητές σας, θα μπορούσατε να κάνετε ένα πείραμα σκέψης: Σκεφτείτε καταστάσεις σύγκρουσης από την προσωπική σας εμπειρία, σχηματίστε μια εικόνα των γεγονότων στην κάθε περίπτωση και προσπαθήστε, έπειτα, να τα αναλύσετε στο πλαίσιο των τριών σταδίων που περιγράφηκαν παραπάνω.

Οι ρόλοι λειτουργούν καλύτερα εάν τους επαναπροσδιορίζετε για το συγκεκριμένο παιχνίδι που σκοπεύετε να παίξετε με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.

Παραλλαγές

Εάν η ομάδα με την οποία συνεργάζεστε περιλαμβάνει περισσότερους από δεκαπέντε ανθρώπους, μπορείτε να τους χωρίσετε σε υποομάδες και να οργανώσετε τη διεξαγωγή δύο ή τριών παιχνιδιών συγχρόνως. Αλλά για να το κάνετε αυτό, θα πρέπει να έχετε τη βοήθεια και άλλων διευκολυντών/τριών. Μπορείτε, επίσης, να αλλάζετε τους παίκτες από γύρο σε γύρο, κάτι που κάνει το παιχνίδι δυναμικότερο και καθιστά δυσκολότερη την ανακάλυψη των παικτών με τους κρυφούς ρόλους.

Μπορείτε να ορίσετε κάποιους από την ομάδα ως παρατηρητές. Αυτοί μπορούν είτε να ενεργήσουν απλώς ως παρατηρητές και να δώσουν ανατροφοδότηση για το τι συνέβη στη φάση της ανασκόπησης ή μπορούν να ενεργήσουν ως μεσολαβητές, οπότε σε αυτή την περίπτωση θα χρειαστούν πιθανώς κάποια προηγούμενη καθοδήγηση από σας σχετικά με το πώς να μεσολαβήσουν. Σιγουρευτείτε πάντως ότι δεν έχετε περισσότερους παρατηρητές από όσους χρειάζεται.

Προτάσεις για συνέχεια

Εάν τα μέλη της ομάδας θέλουν έμπρακτα να δοκιμάσουν τη διαδικασία, θα μπορούσαν να κάνουν τη δραστηριότητα «Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί», (σελ. 164), η οποία αφορά στην οργάνωση των δομών εκπροσώπησης σε μια οργάνωση, π.χ., σ' ένα σχολικό συμβούλιο.

Ιδέες για δράση

Εστιάστε στην προσωπική αλλαγή. Ενθαρρύνετε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να έχουν τα τρία στάδια της επίλυσης συγκρούσεων στο μυαλό τους, όταν βρεθούν αντιμέτωποι/ες με κάποια σύγκρουση -οποιασδήποτε κλίμακας και με τον οποιονδήποτε: τους γονείς, τους δασκάλους ή τους φίλους τους. Φροντίστε να υπάρχουν περιστασιακά συναντήσεις για να μοιράζονται την εμπειρία τους και να αναθεωρούν την πρόδοό τους στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους.

Εναλλακτικά, εάν απόλαυσαν το παιχνίδι ρόλων, θα απολαύσουν και τη δραστηριότητα για τους πολιτισμικούς κανόνες των φυλών «the island» στο εκπαιδευτικό υλικό του Συμβουλίου της Ευρώπης «All different all equal».

Ημερομηνία κλειδί

1ο Σάββατο του Ιουλίου
Διεθνής ημέρα
συνεταιρισμών

· **Συμπληρωματικές πληροφορίες**

· Η σύγκρουση είναι κοινή σε όλα τα επίπεδα ανθρώπινης δραστηριότητας, από το διαπροσωπικό μέχρι το διεθνές.

· Η επίλυση συγκρούσεων είναι μια πολυσήμαντη προσέγγιση, που βασίζεται στο μοίρασμα κοινών προβλημάτων μεταξύ των εμπλεκόμενων στη σύγκρουση μερών. Η επίλυση μιας σύγκρουσης προϋποθέτει την αναγνώριση των βαθιά ριζωμένων πηγών της σύγκρουσης, την αλλαγή της συμπεριφοράς ώστε να μην είναι πλέον βίαιη, την αλλαγή των στάσεων ώστε να μην είναι εχθρικές και την αλλαγή των δομών ώστε να μην ευνοούν την εκμετάλλευση. Η επίλυση μιας σύγκρουσης αναφέρεται και στην ολοκλήρωση της διαδικασίας.

· Η διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων έχει ως σκοπό, αρχικά, να διασκορπίσει την αρνητική συναισθηματική ενέργεια που κρατάει τα αντιπαρατιθέμενα μέρη σε απόσταση κι έπειτα να επιτρέψει στα αντιπαρατιθέμενα μέρη να καταλάβουν και να επιλύσουν τις διαφορές τους προκειμένου, έπειτα, να βρεθούν λύσεις που είναι αμοιβαία αποδεκτές και που διευθετούν τις πρωταρχικές αιτίες της σύγκρουσης. Τα τελευταία χρόνια, μερικοί ειδικοί στον τομέα έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν τον σύντομο όρο “μετασχηματισμός σύγκρουσης” (‘conflict transformation’) για τις μακροπρόθεσμες και βαθύτερες δομικές, διαπροσωπικές και πολιτισμικές διαστάσεις της επίλυσης συγκρούσεων. Κατά συνέπεια, ο μετασχηματισμός της σύγκρουσης μπορεί να θεωρηθεί ως το βαθύτερο επίπεδο αλλαγής που λαμβάνει χώρα κατά τη διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων.

· Μπορείτε να μάθετε περισσότερα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης (ψυχικών) συγκρούσεων στην ιστοσελίδα: www.brad.ac.uk/acad/confres, όπου μπορείτε να βρείτε και μια σειρά μαθημάτων ατομικής μελέτης, η οποία είναι εύκολη, ευέλικτη και πολύ καλής ποιότητας. Το βιβλίο “Φτάνοντας στο Ναι” “Getting to Yes”, των Roger Fisher και William Ury (Arrow books 1987) είναι κλασικό, πολύ εύκολο και διασκεδαστικό ανάγνωσμα.

· **Σύγκρουση (Conflict) είναι:** Η διαφωνία ή το ασυμβίβαστο των στόχων που ανακύπτει μεταξύ ανθρώπων ή ομάδων. Προερχόμενη από το λατινικό *conflictus*, που σημαίνει “σύγκρουση”, η έννοια δηλώνει τόσο διαδικασία όσο και κατάσταση του είναι. “Σύγκρουση είναι η πάλη μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων σε θέματα αξιών ή ο ανταγωνισμός για θέσεις κύρους ή σπάνιους πόρους”. (Moore, 1986).

· **Η επίλυση συγκρούσεων βασίζεται στη συνεργασία.**

· Εστιάζει στις υποκειμενικές αντιλήψεις και στους μακροπρόθεσμους στόχους προκειμένου να εξαλείψει τις αιτίες της σύγκρουσης και να βελτιώσει την επικοινωνία, να αναπτύξει καταστάσεις οφέλους και των δύο πλευρών (win-win) χωρίς τη χρήση εξαναγκασμών.

Φυλλάδια

Κάρτες ρόλων

Αυτός που φτιάχνει τους κανόνες

Εσείς φτιάχνετε τους κανόνες του παιχνιδιού. Τους κανόνες αυτούς δεν τους συζητάτε ούτε τους αποφασίζετε από κοινού με τους/τις άλλους/ες παίκτες/τριες -τους κάνετε με δική σας πρωτοβουλία! Γενικά, αυτοί οι κανόνες μεροληπτούν υπέρ σας!

Οι κανόνες που θα δημιουργήσετε μπορεί να είναι σημαντικοί ή ασήμαντοι, αλλά θα πρέπει να επιμείνετε σε αυτούς και να ισχυρίζεστε σε κάθε ευκαιρία ότι είναι σωστοί και ότι οι επίσημοι κανόνες του παιχνιδιού είναι αυτοί και ότι πέρα από σας κανείς άλλος/η δεν τους ξέρει!

Παραδείγματος χάριν, ανάλογα με το παιχνίδι, θα μπορούσατε να θεσπίσετε έναν κανόνα που να αποκλείει όποιους/ες καθυστερούν να παίξουν στη σειρά τους ή έναν κανόνα που να λέει ότι όποιος/α ρίξει «6 καρό» ή 1 στο ζάρι, ξαναπαίξει ή παίρνει επιπλέον πόντους .

Ο/η «κατήγορος»

Είστε το είδος του παίκτη που αναστατώνει το παιχνίδι με την κατηγορία ότι οι άλλοι/ες δεν παίζουν σύμφωνα με τους κανόνες. Ανάλογα με το παιχνίδι μπορείτε να κατηγορήσετε τους/τις άλλους/ες παίκτες/τριες ότι καθυστερούν πολύ να παίξουν στη σειρά τους, ότι δεν ανακατεύουν καλά τα χαρτιά - ή για οτιδήποτε άλλο.

Σας αρέσει πραγματικά να προκαλείτε αναστάτωση. Το να ξεκινήσετε έναν μικρό καυγά δεν είναι καθόλου κακή ιδέα: δείξτε με το δάκτυλο αθώους/ες και κατηγορήστε τους/τις ότι κάνουν ζαβολιές!

Ο/η ζαβολιάρης/α

Προσπαθήστε να εξαπατήσετε τους/τις άλλους/ες, είτε με το να πάρετε κρυφά ένα χαρτί παραπάνω, είτε κάνοντας «λάθη» στο μέτρημα των πόντων, είτε όπως αλλιώς.

Αρχίστε τις ζαβολιές κρυφά και, σε λίγο, αρχίστε να κλέβετε με τρόπο προφανή και προκλητικό. Στην αρχή θα πρέπει να μην παραδεχθείτε τις κατηγορίες, αλλά καθώς ο χρόνος προχωράει, θα πρέπει να προσαρμόσετε τον ρόλο σας λαμβάνοντας υπόψη τις συζητήσεις και τις συγκρούσεις που έχουν γίνει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επίλυσης των συγκρούσεων.

Αυτός/η που δεν ξέρει να χάνει

Αρχικά σιγουρευτείτε ότι δεν κερδίζετε στο παιχνίδι: Παίξτε κακά! Εντούτοις, θα πρέπει να φαίνεται ότι είστε ο τύπος που θέλει πολύ να κερδίσει και που αν δεν κερδίζει, δεν ξέρει να χάνει... τρελαίνεστε, θυμώνετε και λέτε και κάνετε πράγματα «για να τη χαλάσετε» σε εκείνους/ες που κερδίζουν (λ.χ. πετάτε τα χαρτιά στον αέρα ή φωνάζετε).